

DE BA ZUIN

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland.”

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Vrijdag 15 Februari 1901.

Agg. I : 4, Is het voor u lieben wel de tijd / dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn ?

Tot II : 1a, Blaast de Bazuin!

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boekb.-advertentiën 3,2 maal.

UITGEVER:

G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtfrij te adresseeren aan den UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten en Stukker der Medewerkers aan den REDACTEUR, dHr. C. MULDER te KAMPEN. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den HOOFDREDACTEUR, DR. H. BAVINCK te KAMPEN. —

Officiële Kerkelijke Berichten enz.

DEP. CORR. M/D H. OVERHEID.

Door Deputaten van de Geref. Kerken is, overeenkomstig hunne opdracht, op den morgen van den 7den dezer maand, het volgende telegram namens die Kerken verzonden:

AAN
H. M. DE KONINGIN
EN Z. H. HERTOG HENDRIK.

Nu God UWE MAJESTEIT en HERTOG HENDRIK doet aanchieten den hoogstgewenschten dag van Uwe heilige Echtevereeniging, zij het den Deputaten van de Gereformeerde Kerken vergund U, namens deze, met diepen eerbied en in heilige geestdrift Gods heerlijken zegen toe te bidden op de voltrekking van Uw zoo betekendend Huwelijk; met den verigen wensch, dat het door de ontferming des Almachtigen een rijke bron van waarachtig geluk en toenemend heil voor Uw Huis en het gansche Volk moge zijn.

SAVORNIN LOHMAN.
DONNER.
NOORDTJII, Secretaris.

Kampen, 7 Febr. 1901.

Hierop we d het volgende antwoord ontvingen:

HARE MAJESTEIT en ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID dragen mij op U en Deputaten van de Gereformeerde Kerken te danken voor Gelukwenschen.

Adjutant, SCHIMMELPENNINGK.

AAN DE DIACONIEËN VAN „De Geref. Kerken in Nederland.”

Ondergetekenden, gevolgd gevende aan de opdracht, hun gedaan door de Centrale Diaconale Conferentie, gehouden te Amersfoort, Oct. 1900, berichten bij dezen, in aansluiting aan hunne mededeeling, opgenomen in „de Bazuin” van 25 Jan. l. l., dat: waar nu uit de in deze dagen door de Regeering aan de Diaconieën toegezonden tabellen gebleken is: a. dat de Regeering in de modellen A, B en C niet verlangt eene opgave van namen, maar alleen eene nadere splitsing van de getallen, die telken jare door de Diaconieën, volgens de bestaande Armenwet, in de kolommen 1—5 van de gewone tabel N°. 9 worden gegeven; en b. dat deze splitsing der getallen niet betreft het bedrag, dat elk der geregeld en tijdelijk ondersteunden heeft ontvangen, maar alleen hun geslacht en leeftijd (model A), den tijd der ondersteuning en het aantal weken (model B), en den aard der ondersteuning en de oorzaken der armoede (model C); hun eenparig advies is aan de Diaconieën: de modellen A, B en C in te vullen, en alsoo aan het verzoek der Regeering te voldoen.

Kampen, Prof. M. NOORDTJII.
Amsterdam, 11 Febr. 1901. B. J. LINDEB OM.
Utrecht, W. J. NOTEBOOM.
Amersfoort,)
Ds. A. M. DONNER.

PLAATSELIJKE KERKEN.

NIEUWERKERK (Duiveland), 31 Jan. 1901. Des avonds van dien dag was het voor onze gemeente een heilige feesture, toen het nieuwe kerkgebouw plechtig werd inewijd. Onze zeer waarde en geachte Consulnt Ds. A. van Bueren was thans ook weer bereid, toen de kerkeraad hem uitnodigde, om het kerkgebouw plechtig den Heere te wijden. Onder een zeer talrijke opgekomen schare waren ook de afgevaardigden der verschillende kerkeraaden der Klasse Zierikzee, en de leden van den gemeenteraad, alsmede de kerkeraad der Hervormde gemeente. Ds. van Bueren riep ons eerst in eene treffende inleiding het welkom in het vriendelijk beschuistoe, en bracht hulde aan den kundigen Architect. Alsmede aan allen, die door hunne Christelijke toewijding tot den bouw der kerk op enigerlei wijze hadden bijgedragen, den dank der gemeente, maar bovenal den Heere die ons zoo kennelijk tot den bouw der kerk had geleid. Ds. van Bueren sprak voorts naar Zach 3 : 9 over Christus als den hoeksteen der gemeente des levenden Gods. Den eersten Zondag, dat wij van onze vroegere broeders te Oosterland waren afgegaan, trad Ds. van Bueren voor de gemeente op in het oude lokaal en mocht toen aan de gemeente bekend maken, dat door een zuster der gemeente een zilveren doopvont ten geschenke was gegeven. Nu aan het einde van onze eerste samenkomst in het nieuwe kerkgebouw deelde ZEW. mede, dat door een zuster der gemeente een avondmaalstel was cadeau gedaan. De Heere heeft dus vele bemoeienissen met ons gemaakt. Zie Hij verder op onze gemeente zegend neder tot verheerlijking van zijn Naam.

Namens den Kerkeraad,
N. J. GELEINSE, Scriba.

RAARD e. a., 4 Febr. 1901. Gisteren was het voor de Geref. kerk alhier een blijde dag, daar onze van Hijaard overgekomen Leeraar Ds. S. Tromp des voormiddags bij de gemeente werd ingeleid en bevestigd door onze geachten Consulnt, Ds. H. Meijer van Reitzum, die een reedle uitspraak naar Jes. 62 : 6, 7. Des namiddags aanvaardde Ds. S. Tromp zijn dienstwerk onder ons, en sprak over 1 Cor. 3 : 9. Gebiede de Heere verder zijnen zegen over Leeraar en gemeente, tot cere zijns Namens.

P. S. Het adres dezer kerk is voortaan: Ds. S. Tromp.
Namens den Kerkeraad,
J. J. HIEMSTRA, Scriba.

EDE, 5 Februari 1901. Heden namiddag werd het doelmatig, met ingericht kerkgebouw te Harskamp voor het eerst in gebruik genomen. Ds. G. de Braal van Oosterbeek trad voor eene charre van 160 menschen op, om als Consulnt namens Ede's kerk broeder Breederveld in te leiden als oefenaar te Harskamp. ZEW. bepaalde hietoe de vergadering bij 1 Cor. 3 : 11—15. Ten slotte wees hij er op, dat het doel niet was partijen te stichten, maar aan zondaren het Evangelie te brengen, en wakte hij br. Breederveld op, om, zou hij dit kunnen doen, biddend te studeeren, en wenschte hem in dit alles de hulp en leiding des H. Geestes toe. Hierna verzocht ZEW. de vergadering br. Breederveld toe te zingen Ps. 134 : 3.

Namens den Kerkeraad,
H. BUSSINK.

AMSTERDAM (Overtoom), 7 Febr. 1901. De kerkeraad der Geref. kerk van Overtoom verzoekt alle stukken en bescheiden deze kerk betreffende te adresseeren aan den laatst-oudergetekende.

Namens den Kerkeraad,
Ds. G. WISSE JR., Præses.
A. A. VAN OPSTAL, Scriba.
Amstelveenscheweg 96.

GEESTEREN-GELSELAAR, 7 Febr. 1901. Na den bidstond waarin onze geachte Consulnt Ds. J. Bosch te Neede vooring, is verder onder zijne leiding met alle stemmen gekozen en daarna door den kerkeraad beroepen tot Herder en Leeraar dezer gemeente, de Eerw. heer D. Pol. Theol. Cand. te Kampen. Dat Sions Koning hem volle vrijmoedigheid geve deze zoo eenparige roeping op te volgen, is niet alleen de wensch maar ook de bede des harten van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
A. J. NAGBERIK, Scriba.

NOORDWIJK a/Zee, 10 Febr. 1901. Na de morgen-gods-diensttoefening maakte onze geachte Leeraar Ds. A. H. Op 't Holt de gemeente bekend, dat hij de roeping van de Geref. kerk te Nunspeet heeft aangenomen. Geve de Heere ons in zijn doen te berusten en geve Hij spoedig ons den man zijns Raads.

Namens den Kerkeraad,
J. MAASDIJK, Scriba.

MARRUM, 10 Febr. 1901. Heden werd alhier onder leiding van Ds. Visser met bijna alle stemmen tot Herder en Leeraar gekozen Ds. D. Bakker te Rottewalle.

Namens den Kerkeraad,
B. TILMA, Scriba.

's-GRAVEMOER, 10 Februari 1901. Na twee jaar en vijf maanden herderloos te zijn geweest, was het heden voor onze gemeente een blijde feestdag. Onze beroepen en zoo zeer begeerde Leeraar, de Eerw. heer Joh. Jansen, van Varsveld tot ons overgekomen, werd des morgens door zijn hooggeachten vriend, den Welw. heer Ds. H. te Velde van Varsveld, in zijn dienstwerk ingeleid naar aanleiding van 1 Petri 2 : 2. Terwijl onze leeraar des namiddags de bediening aanvaardde met de woorden uit Efeze 4 : 11 en 12. Zoo des morgens als des namiddags was de kerk meer dan vol hoorders; ook een deputatie van de Burgerlijke gemeente was beide keeren vertegenwoordigd, waaronder de Edelachtbare heer Burgemeester J. Loeff. Dat ZEW. blijke te zijn een trouwe waachter op Sions muren en de gemeente hem steune in zijn geestelijk ambt met hare gebeden. Bij dezen brengen wij ook onze hartelijken dank aan de Leeraren Ds. S. Datema en Ds. C. Lindeboom, die de gemeente in hare moeilijke dagen zoo trouw hebben gediend. Het adres van den kerkeraad is voortaan: den Welw. heer Joh. Jansen.

Namens den kerkeraad,
R. BOSTLAP, Scriba.

HEINKENSZAND, 10 Febr. 1901. Onze geliefde Leeraar Ds. J. J. Koopmans maakte hedenmorgen de gemeente bekend, eene roeping ontvangen te hebben van de kerk te Grijskerke. Onze hartelijke wensch en bede is, dat ZEW. in 's Heeren gunst nog bij ons moge blijven om zij en niet ongezogenden arbeid voort te zetten.

Namens den Kerkeraad,
J. STEKETS, Scriba.

BIERUM, 11 Febr. 1901. Gister werd hier met bijna alle stemmen, onder leiding van onze Consulnt Ds. Bulter te Spijk A, beroepen als Herder en Leeraar Ds. Lamberts van Onstwedde. Bekrone de Heere onze poging met zijnen zegen.

Namens den Kerkeraad,
P. DOORNOS, Scriba.

ONSTWEDDE, 12 Febr. 1901. Heden werden kerkeraad en gemeente opnieuw verontrast, daar onze bevrinde Leeraar, Ds. B. J. Lamberts, een roeping had ontvangen van de gemeente te Bierum. Wij gunnen de kerk van Bierum gaarne een Leeraar, alleen den onze niet. Moge de Heere onze gebeden verhooren, en ZEW.'s harte neigen om onder ons te blijven.

Namens den Kerkeraad,
F. B. HALM, Scriba.

GORINCHEM, 10 Febr. 1901. Heden was het voor ons gemeente feest. Onze hooggeachte Leeraar, de Welw. waarde Ds. J. van Andel, mocht den dag herdenken, waarop hij vóór veertig jaren in den dienst des Woords werd bevestigd. Nadat ZEW. Vrijdag-avond in eene gemeentelijke bijeenkomst ter gedachtenis aan dien heuglijken stond een huldeblijk was aangeboden, mocht hij op 10 dezer voor de gemeente optreden met eene doorwochte rede naar aanleiding van 1 Cor. 4 : 5. Voorts mochten wij des avonds als feestredenaar voor ons zien optreden zijn ouden studievriend den hooggeleerden heer Professor Wielenga, van Kampen, die naar aanleiding van Ps. 146 : 1, 2 Richt. 15 : 9—19 en Job. 17 : 24 ZEW. bepaalde bij zijne levenservaringen van af het begin van zijne ambtelijke loopbaan tot op dezen stond. Beide malen mochten wij met dank aan den

Heere bij eene groote en belangstellende opkomst onze feestelijke samenkomst besluiten.

Namens den Kerkeraad,
J. SNOEK, Scriba.

CLASSEN.

Classis Enkhuizen.

(Gewijzigd bericht.)

De Class. Verg. te Enkhuizen zal niet 5 Maart maar Dinsdag 26 Febr. gehouden worden.

Urk, 11—2—1901. VAN ANKEN, Cl. Corr.

Classis Zierikzee.

De Classis Zierikzee zal D. V. vergaderen op Woensdag 27 Febr. 's morgens 11 uur.

De Cl. Corresp.,
D. MULDER.

Classis Haarlem.

Vergadering D. V. op Dinsdag 5 Maart, gewone tijd en plaats.

Punten voor 't Agendum zende men aan Haarlem, 8 Febr. 1901. W. RINGNALDA.

Classis Klundert.

Door de Classis Klundert is op hare vergadering van 5 Februari de heer G. J. Ruysenaers van Zevenbergen, Theol. Cand. a.d. Vrije Universiteit, met algemeene stemmen beroepbaar gesteld in de Geref. kerken.

Namens de Classis,
J. D. V. D. VELDEN, e. t. Scriba.

Classis Zwolle.

De Classis Zwolle heeft in hare vergadering van 7 Februari 1901 praeparatoir geëxamineerd den Eerw. heer D. Pol, Candidaat in de Theologie, en hem met algemeene stemmen beroepbaar verklaard voor de Gereformeerde kerken in Nederland.

Namens de Classis,
J. ZIJP, h. t. Scriba.

Classis Gorinchem.

De Classis Gorinchem heeft na praeparatoir examen in de Geref. kerken beroepbaar gesteld br. G. Davelaar, oefenaar te Giessendam B.

Namens de Classis voorn.,
N. G. KAPTEIJN, Scriba.

Leerdam, 12 Febr. 1901.

Classis Zwolle.

Besluit van de vergadering der Classis Zwolle, gehouden 1 Februari 1901.

De Classis vereenigt zich met de volgende motie, nadat gebleken is, dat niet alle kerken de vastgestelde collecten hebben gehouden: „De Classis spreekt haar leedwezen uit, dat er nog altijd kerken zijn, die zich nalatig betoonen in het houden der vastgestelde collecten, met name voor de Theol. School.”

Ook betuigt de vergadering instemming met het voorstel van den kerkeraad van Kampen:

„De Classis neme op de e. v. vergadering in behandeling het te leggen verband tusschen de Vrije Universiteit en de Geref. kerken, daarbij lettende op het tweërlei advies in zake de ontteekening van het Dordsche Formulier voor Hooggeleerden in de Theologie, dat door de Gen. Synode van 1899 in de Acta aan de kerken ter overweging is gegeven.”

Als deputaten om op de Augustus-vergadering D. V. de Classis van advies in deze zaak te dienen, worden benoemd de broeders: Ds. Elzenga, Dr. Hanja en Oudl. L. Lindeboom, Hooggeleeraar aan de Theol. School. Als secundus wordt aangewezen Ds. Ploos v. Amstel.

Namens de Classis,
J. ZIJP, h. t. Scriba.

PROVINCIEËN.

Vergadering van Deputaten voor Hulpbehoevende kerken in de Prov. Z. Holland.

De vergadering van Deputaten voor Hulpbehoevende kerken in de Provincie Zuid-Holland zal D. V. gehouden worden Maandag 25 Februari a. s. ten tien ure precies, te Rotterdam, Hovenierstraat.

Op deze vergadering moeten de hulpaanvragen voor het komende Synode-jaar worden ingediend. Iedere aanvraag om steun zal, volgens Art. 1 der Instructie, bij Deputaten moeten inkomden door tuschenkomst van de betrokken Classe.

Namens het Moderamen,
W. B. RENKEMA, Secret.-Penningm.

Rijnsburg, 11 Febr. 1901.

ONTVANGSTEN.

Voor de Inwendige Zending in den Z.O.h. van Friesland. Van de Zendingcommissie te Maassluis f 42,28

Van de „Zendingstaak” te Urk - 7,50
Van br. A. Stratling Zwartsluis - 4,00
Van br. J. Henstra Hartlingen - 3,00
Door br. J. Wouda van de Jongel. vereen. te Dedemsvaart - 7,82^s
P. A. SMILDK, Penn.

Heerenveen, 11 Febr. 1901.

Prov. Kas voor Hulpbeh. kerken in Overijsel.

De collecten van:
Blokzijl f 4,98 Steenwijk A f 5,46^s
Genemuiden - 5,75 Steenwijk B - 12,41^s
Hasselt - 7,20 Ambt-Vollenhove B - 2,42
Kampen - 64,57 Wilsom - 1,23^s
Langeslag - 4,46 Zalk - 1,95
Oldemarkt - 1,50 Zwartsluis - 22,12^s
Rouveen - 19,22 Zwolle - 51,20^s
Staphorst - 3,35
Met zeer veel dank en aanbeveling aan de andere kerken, welken het geldt.

Deventer, 11 Febr. 1901. De Penningm.,
SCHAFFS, v. d. M.

Voor het Prov. Ger. weeshuis te Middelharnis.

In dank ontvangen van de gemeente te:
Ooitegensplaat f 6,55 Heerjansdam f 3,04
Oude en N.-Wetering - 4,10 Boskoop - 19,36
Voorts brengen wij onze dankbetuiging aan den heer D. Slijs alhier voor de gulle onthaling onzer wezen op allerhande versnaperingen op den dag van het huwelijk onzer geerbiedigde Koningin, alsmede voor de verdere verrassing den wezen gedaan, toen hij nu, boven het reeds vermelde, ieder een nieuwen gulden schonk

De Directeur v. h. Weeshuis,
H. SCHOOREJONGEN JACOBZ.

Voor de Theologische School.

Koeverden (6 Dec.) f 10,10 Meppel - f 37,39
Wapenveld - 2,50 Nijveen - 6,62^s
Avereest (1900) - 2,20^s Ruinerwold - 24,27^s
Ommen (1901) - 12,50 Zuidwilde - 4,06^s
Aalten A - 19,64 Hoornsterwaaag - 1,12
Bija (2e coll. 1900) - 9,38 Heerenveen - 16,18
Vlaardingen A (bye) - Duurswonde - 2,35
bidstond v. d. T. S.) - 11,50 Joure - 11,88
Vlaardingen B te coll. - 19,- Lemmer - 10,38
Borger 6 Dec. - 4,91 Echten - 1,12
Hauferwijk 6 Dec. - 3,12^s Lippenhuisen - 1,38
Hasselt 6 Dec. - 7,42 Knippe - 4,66^s
Rouveen 6 Dec. - 22,03 Mildam - 3,50
Ambt-Vollenhove A - Donkerbroek - 3,53
6 Dec. - 5,05 Munnikeburen - 3,63
Wilsom 6 Dec. - 1,28^s Terwispe - 1,20
zalk 6 Dec. - 5,90 Wolvega - 7,39
Hollandscheveld - 5,37^s Breda - 3,50
Hoogeveen - 82,-

Voor de Uitbreiding.

Gevonden in het kerkzakje te Katwijk binnen f 1,50.

Van de Jongelingsver. te Duurswonde (Cl. Heerenveen) f 2.
Door Ds. J. W. Wechiglaer te Alkmaar, Corr. Cl. Alkmaar, de contrib. uit Broek o. l. van Ds. J. Hartwigswinkel f 1, O. Kooijck f 1, D. Kool f 2,50, A. Glas f 1, A. Slot Pz. f 1, C. Wagenaar JGz. f 1, K. Sladderhorst f 1, C. de Does f 1, A. de Bree f 0,50, J. Dirksmaat f 0,50, G. Glas f 0,50, M. Hart f 1, K. Ploeger f 1, Meij. W. H. Lindhorst f 0,50, C. Wit f 0,50, J. Blom f 1, C. Bippot f 1, K. Slot f 1, W. Slot f 0,50, J. Glas f 0,50, C. Slot Azn. f 0,50, J. H. Wagenaar f 1, J. Bouwens f 1, P. Slot APzn. f 1, J. Wagenaar Jbz f 0,50, J. Timmerman f 0,50, E. Spectis f 0,50, P. Slot Azc. f 1, W. Balder Wzn. f 0,50, H. Wagenaar Jbz. f 0,50, Jb. Bakker f 0,50, P. Kool f 0,50, D. Pasterkamp f 0,50, J. Kuiper f 0,50, K. Visser f 1, S. Wagenaar f 0,50, O. Wit f 0,50, Jb. Glas Jbz. f 0,50, A. Kok f 0,50, C. Kuiper f 0,50, J. Hoogland f 0,50, W. Kooijck f 0,50, A. de Boer f 0,50, J. Kooijck f 0,50, Jb. Balder Wzn. f 0,50, D. Kooijck f 0,50, A. Vroegop f 0,50, Jb. Bakker f 0,50, P. Kooijck f 0,50, J. Glas Az. f 1, As. de Bree f 0,50, P. de Graaf f 1, t. Otto 1,50, Hs. Tielkerood f 0,50, D. Kloosterboer f 0,50, P. Kloosterboer f 0,50, K. Timmerman f 1, C. Kruk f 0,50, P. v. d. Molen f 0,50, C. Strijbis f 0,50, P. Gootjes f 1, J. Gootjes f 2,50, C. Wagenaar Jbz. f 1, Wed. Balder f 0,50, Wed. Berghouwer f 2,50. Ginten uit Broek o. l. van G. Stins f 0,50, J. de Guit f 0,50, A. Ovehaar f 1, P. de Boer f 0,50, D. Slot f 1, J. Wagenaar Kz f 1.

Door Ds. G. Doekes te Heene, Corr. Cl. Ommen, de contrib. uit Lutten, Corr. J. den Boer, van Ds. J. Schoemaker f 2, H. Blokzijl f 2, G. J. Ekenhorst f 2, J. v. d. Linde f 2, B. v. d. Graaf f 2, W. v. d. Graaf f 1,50, J. Smit f 1, F. v. Faassen f 1, Wed. Willink f 1, J. Berends f 1, A. J. Nijhuis f 1, B. J. Bosch f 0,75, H. J. Bouwhuis f 0,75, J. Kampman f 0,50, R. Reinink f 0,50, J. Hofstink f 0,50, J. de Boer f 0,50, E. Beden f 0,50, G. Brink f 0,50, T. Schanhuus f 0,50, D. v. d. Graaf f 0,50, G. J. Waterink f 0,40, E. Nijboer f 0,25, G. Hekman f 0,25, D. Bril f 0,25, G. v. d. Belt f 0,25, H. Lammerink f 0,25, A. Hulzebosch f 0,15, G. Tempelman f 0,15, P. Fransen f 0,15, B. J. Snel f 0,10.

De contrib. uit Lemel van E. J. Dijk f 1.

Door br. H. Steffens te Leeuwarden, Corr. Cl. Leeuwarden, de contrib. over 1900 uit Leeuwarden van Ds. J. Jongbloed f 5, W. C. Bolman f 2, H. Tolma f 1, Janke de Roos f 1, P. van der Kamp f 0,50, K. Groenewold f 0,50, H. Steffens f 1, H. G. Brouwer f 1, G. R. Visser f 1, R. de Roos f 1, H. de Bruin f 0,50, S. Heiner f 0,25, Ds. J. D. van der Muuk f 2,50, Wed. J. van der Linden f 1, K. Tamminga f 2, G. Brugsma f 1, W. C. J. Vetter f 2,50.

Uit Britsum van B. Hiemstra f 3, Wed. H. Hoekstra f 2.

De Penningmeester
van de Theologische School,
DR. H. FRANSSEN.

Voor de Zending o. Heid. en Moh.

Door L. Voorhout coll. spreekbeurt Ds. Pos op 30 Jan. l. l. te Apeldoorn f 22,19
Doersborgh, B. DE MOEN,
9 Febr. 1901. Quaestor.

OUDERS OF GETUIGEN.

XIX.

Behalve de beperking der doopbeurten, welke na de Synode van 1817 in de Ned. Herv. kerk werd ingevoerd, is er nog eene reden geweest, waarom de doop aan de kinderen des verbonds langzamerhand tot na het herstel der moeder werd verschoven. En dat was het allengs in onbruik komen van het stelsel van getuigen.

De Gereformeerden namen uit de Roomsche kerk in den eersten tijd den dienst der doopgetuigen over. Zij zagen er over het algemeen geen noodzaak in, om met deze oude en eerwaardige gewoonte te breken. Het was wel geen gebod des Heeren, maar had om zijne oudheid en algemeenheid toch op eerbied aanspraak. Het was met eene goede bedoeling ingevoerd, n.l. om van het geloof der ouders en van den doop des kinds getuigenis af te leggen, en om later in verband met of in plaats van de ouders het kind in de leer der waarheid te onderwijzen en in de vrees des Heeren op te voeden. En bovendien viel de afschaffing zoo moeilijk, omdat velen eraan gehecht waren en deze oude gewoonte niet wilden laten varen.

Vandaar, dat de Gereformeerden dit gebruik lieten bestaan en er alleen voor zorgden, dat de getuigen niet de plaats der ouders zouden innemen. Dezen moesten voorgaan; op hen lag allereerst de roeping om het kind ten doop aan te bieden en ten doop te houden. De getuigen mochten hoogstens de tweede plaats innemen. Maar dit alles nam toch niet weg, dat velen van den beginne af tegen heel dit stelsel van getuigen ernstige bezwaren koesterden en op afschaffing aandrongen. Koelman bijv. ried de ouders aan, om zelve het kind ten doop aan te bieden en geen peters of meters te nemen. Want al was dit een oud gebruik, het kwam in Gods Woord niet voor en was uit het Pausdom afkomstig.

Deze overweging droeg ertoe bij, dat het nemen van getuigen hoe langer hoe meer in onbruik kwam. Het langst bleef nog de gewoonte in stand, om eene vrouwelijke getuige mede te brengen bij den doop van een kind.

Ten minste was dit blijkens het Doopboek in de kerk te Kampen het geval. Dit Doopboek vangt aan met den 6en Januari 1793 en noemt dan, behalve de namen der kinderen, ook die der ouders en getuigen.

Zeer opmerkelijk is daarbij nu, dat een doopvader en doopmoeder te zamen slechts uiterst zelden naast den vader van het kind bij den doop voorkomen; dat een doopvader alleen eene hooge uitzondering is; en dat in verreweg de meeste gevallen, als er een getuige bij den doop tegenwoordig is, deze eene vrouwelijke getuige is. Enkele keeren wordt er uitdrukkelijk bij gezegd, dat deze vrouwelijke getuige als *doophefster* is opgetreden, dat wil zeggen, dat zij het kind op de armen heeft gehouden, op het oogenblik dat het door den dienaar des Woords gedoopt werd.

Zonder te groote lichtvaardigheid mag hieruit zeker wel afgeleid worden, dat de mannen bij het laten doopen van hun kind de vrouwelijke hulp moeilijk ontberen konden. Mannen zijn soms zoo verbaasd onhandig, zelfs als het betreft, het op de armen houden van hun eigen kind. Voor vele mannen moet het in vroeger dagen evengoed als tegenwoordig eene uitkomst zijn geweest, dat de kerk bij den doop der kinderen vrouwelijke getuigen toeliet, die veel geschikter dan zij zelve de kinderen — gelijk men het noemde — ten doop konden heffen. En daarom heeft vermoedelijk het nemen van vrouwelijke getuigen bij den Kinderdoop het langst stand gehouden. Wijl de moeder zelve niet tegenwoordig kon zijn, nam eene andere vrouw, gewoonlijk een lid der familie, hare plaats in.

Maar dat stelsel van getuigen hebben wij thans niet meer. En er is zoo veel tegen te zeggen, dat de wederinvoering werkelijk niet meer te wenschen is. Het is waar, dat de Gereformeerden het over het algemeen overnamen en goedkeurden, dat het in vele Kerkenordeningen voorkomt, dat het Doopsformulier er melding van maakt; en toch zal er waarschijnlijk niemand in onze kerken zijn, die de historie op dit punt zou willen reconstrueeren. Allen leggen zich bij de bestaande toestanden neer en laten de uitspraken der vroegere Gereformeerde kerken en theologen voor wat ze zijn.

Als echter de doop van het kind enkele dagen na de geboorte plaats heeft, zoodat de moeder het niet ten doop kan houden, zal onwillekeurig hier en daar de behoefte weer ontwakken, om, ten einde aan de onhandigheid van vele mannen tegemoet te komen, de hulp eener andere vrouw dan van de moeder in te roepen. Althans hoorde men zoo nu en dan reeds eene klacht over de onbeholpenheid, waarmede de vader zijn kind ten doop hield en die de aandacht der gemeente, vooral van de vrouwelijke helft, schier geheel van de bediening des doops had afgeleid.

Het in onbruik raken van het stelsel van doopgetuigen heeft er daarom naar alle waarschijnlijkheid mede toe bijgedragen, dat de doop langzamerhand zoo lang werd uitgesteld, totdat de moeder hersteld was en zelve hare hulp bij het ten doop houden van haar kind verleen kon.

Deze onderstelling vindt daarin steun, dat het uitstellen van den doop tot na het herstel der moeder niet alleen hier te lande maar ook elders in vele Gereformeerde kerken algemeen in gebruik is gekomen.

Er is daar geen „Algemeene Christelijke Synode” geweest, gelijk de Ned. Herv. kerk die ten jare 1817 bezat en die de plechtigheid des doops daardoor meende te moeten vergroten, dat niet alleen de vader maar ook de moeder erbij tegenwoordig was. En toch is daar dezelfde practijk in eere gekomen, die langzamerhand ook hier te lande ingang vond.

Althans in de (Dutch) Reformed Church en in de Presbyteriaansche kerken in Amerika is het regel, dat zoowel de moeder als de vader bij den doop van het kind tegenwoordig is, dat de moeder bepaald het kind ten doop houdt, en dat zij met den vader op de doopvragen antwoordt. Niet zelden gebeurt het ook in de laatstgenoemde kerken, dat de moeder het kind vóór den doop aan den dienaar overgeeft, die het dan vasthoudt in den linkerarm en doopt met de rechterhand.

Dit laatste gebruik is volstrekt niet te veroordeelen. Wel zijn er in den laatsten tijd enkelen in onze kerken geweest, die het doorgedreven hebben, dat alleen de vader het kind ten doop mocht houden. Zij beriepen zich voor deze meening op art. 57 der Dordsche Kerkenorde, waar staat, dat de vader zijn kind ten doop moet *presenteeren*. Maar dit beroep geschiedde zonder eenigen grond. Ten doop *presenteeren* beteekent volstrekt niet ten doop *houden*, in de armen houden, terwijl het kind gedoopt wordt.

Ten doop *presenteeren* beteekent: het kind bij den kerkeraad aangeven en verzoeken, dat het bij de eerstkomende gelegenheid gedoopt worde. Dit is natuurlijk de plicht van den vader. Evenals hij de geboorte van zijn kind aangeeft bij den burgerlijken stand, zoo geeft hij er ook kennis van aan de kerkelijke gemeente. Getuigen heeft hij daarbij niet nodig. De burgerlijke overheid vraagt dezen wel, opdat alle bedrog worde uitgesloten. Maar de kerk vertrouwt hare leden en beschouwt hun ja als ja en hun neen als neen. En de Gereformeerde Kerkordeningen leggen er nu nadruk op, dat deze aangifte geschiedde door den vader, niet in tegenstelling met de moeder, maar in tegenstelling met de getuigen, die bij de Roomsche kerk daarvoor aange-

wezen waren en den vader het werk uit de handen nemen.

Maar dit presenteeren voor den doop is heel iets anders dan het ten doop houden of, gelijk men vroeger zeide, het ten doop *heffen*. Wie dit laatste doet, is tot op zekere hoogte onverschillig. Het doet tot het wezen en ook tot den zuiveren vorm van den doop niets af, of de vader of de moeder, of een mannelijke dan wel een vrouwelijke getuige, of de predikant of de baker of iemand anders het kind in de armen houdt op het oogenblik, dat het gedoopt wordt. Alleen moet men er zich over verwonderen, dat sommigen in onzen tijd van dergelijke nietigheden gewichtige quaesties maken en er den vrede en de eenheid der kerken om verstoren.

Gelukkig is er al eene kentering ten goede te bespeuren. Eer deze artikelen-reeks ten einde liep, zijn er al onderscheidene stemmen opgegaan, die deze overdrijvingen als „kleinzieligheden en onverdraagzaamheden” hebben afgekeurd. Deze afkeuring kwam wel wat laat, nadat de overdrijvingen langen tijd stilzweigend waren aangezien, maar zij kwam dan toch. En zij geeft hope, dat men in het vervolg, bij het betrachten der noodige wijsheid en voorzichtigheid, ook over den tijd van den doop tot overeenstemming geraken zal.

Daarover de volgende maal nog een slotartikel.

BAVINCK.

KETTERSTRAF.

De bewering, dat de Hervorming van huis uit en in beginsel voor de toepassing der ketterstraf was, is niet in allen deelen voor den toets der historie bestand.

De privaats-*docent* te Gieszen, Dr W. Köhler, heeft in eene brochure over *Reformation und Ketzerprozess* nog pas weer aangetoond, dat Luther oorspronkelijk eene andere meening was toegedaan. En al is zijn geschrift noch volledig noch ook van eenzijdigheid vrij, toch stelt hij duidelijk in het licht, wat in den eersten tijd te dezer zake het gevoelen van den Duitschen Hervormer was.

Luther keurde in het begin van zijn optreden de ketterstraf af. En hij moest dit wel doen, omdat hij anders zijne afscheiding van Rome veroordeeld en Rome's vervolging van de Hervormingsgezinden gerechtvaardigd had.

De Hervorming bracht toch terstond en noodzakelijk mede een ander begrip van de ketterij. De maatstaf der ketterij werd uit de kerk in de Schrift verlegd. Vele menschen, zooals Huss in Boheme, die door Rome veroordeeld en gedood waren, waren echte Christenen geweest. Een ketter was volgens Luther diegene, die de H. Schrift anders uitlegde, dan de H. Geest het verlangde. Daaruit leidde Luther af, dat ketterverbranding in strijd was met den wil des H. Geestes. Christus heeft alle vuur en zwaard uit zijne gemeente gebannen en bevolen, dat zijne discipelen alleen met het zwaard des Geestes strijden zouden. Over de ziel kan en mag niemand heerschen, dan God alleen. Het is onmogelijk, om iemand te bevelen of te dwingen, zoo of anders te gelooven. Niemand kan voor een ander in den hemel of in de hel gaan, en daarom kan ook niemand voor een ander al of niet gelooven. Geloof laat zich niet dwingen. Gedachten zijn tolvrij. De ziel van een mensch staat niet in des Keizers macht.

Tegenover de ketterij bestaat er geen andere macht dan de macht van het woord, dan de vermaning, welke Christus in Matth. 18: 16, 17, aan zijne discipelen opgedragen heeft. Voor dat woord zwicht alle ketterij en dwaling. Ongeloof en kleingeloof is het, aan de macht van Gods Woord te twijfelen. En ook, als de ketterij voor het woord niet buigt, mag ze buiten de kerk geplaatst maar nooit burgerlijk door de overheid gestraft worden.

Zelfs is ketterij noodzakelijk, om de waarheid helder aan het licht te doen komen. Het onkruid moet samen met de tarwe tot den dag des oogstes opwassen. Ook in de ketterij is er altijd eenige waarheid voorhanden. Laten daarom de verschillende geesten maar met elkander strijden en worstelen, de waarheid heeft er op den duur voordeel van, zij zal toch de zege behalen.

Zoo sprak Luther in den eersten tijd. Maar twee omstandigheden brachten allengs wijziging in deze opvatting.

Ten eerste was de gedachte toenmaals algemeen, dat de Christenheid eene maatschappij was en een geheel vormde. Wel organiseerde zich deze maatschappij op twee verschillende wijzen en naar

twee verschillende zijden, in kerk en in staat, evenals de mensch uit ziel en lichaam bestond. Maar desniettemin was de Christenheid eene corporatie, die geestelijk en lichamelijk, als kerk en staat, op één grondslag rustte en één leven deelachtig was. Kerk en staat waren dus wel onderscheiden. En de Reformatie heeft dit onderscheid weer duidelijk in het licht gesteld en naast het recht van de kerk ook dat van den staat openlijk uitgesproken en erkend.

Maar desniettemin kon Luther, evenmin als iemand anders in dien tijd, zich denken, dat men burger van den staat kon zijn, zonder lid der kerk te wezen. Wie het Christendom ontkende, kwam daardoor buiten de Christenheid, dat is, zoowel buiten den staat als buiten de kerk te staan. Want beide rustten op denzelfden grondslag en omvatten dezelfde Christelijke menscheit. Een staat, boven en neutraal tegenover de Christelijke belijdenis staande, was eene ongerijmdheid. En verschillende belijdenissen in één en denzelfden staat te dulden, stond met ondermijning van den grondslag van kerk en staat gelijk.

Daaruit vloede de eisch voort, dat de staat ook met de Reformatie medeging en hare bescherming en verbreiding op zich nam. Reeds in 1522 wilde Luther, dat de overheid in Saksen niet alleen de vrije prediking van Gods Woord zou toelaten, maar ook de papistische predikers weren en door anderen vervangen zou. Op dezen weg is de Reformatie altijd verder voortgegaan. Zij heeft zich, overal waar ze maar kon, met den staat verbonden. De overheid, al nam zij eene eigene plaats in de Christenheid in, had toch ook voor haar deel te zorgen, dat Gods naam geëerd, zijn Woord gepredikt, en alwat daarmede in strijd was, geweerd en gestraft werd.

Bij deze eerste omstandigheid kwam eene tweede. Luther leefde eerst in het vertrouwen, dat de zuivere prediking van Gods Woord alle ketterij wel ten onder houden of overwinnen zou. Maar dat kwam gansch anders uit. De geschiedenis toonde weldra, dat naast de Reformatorische kerken allerlei sekten opraden. Vooral het Anabaptisme breidde zich uit en werd voor de Hervorming een gevaar.

En toen kwam de Reformatie in de practijk voor een zeer moeilijk probleem te staan. Immers, de overheid begon tegen die Wederdoopers op te treden. Zij deed dat op grond van bestaande wetten en handelde in zoover naar recht en gerechtigheid. De wetten des lands, die alle uit vroegere eeuwen dagteekenden, gaven er haar de macht en de bevoegdheid toe. In 1528 en 1529 vaardigde Karel V op dien grond zijne strenge edicten tegen hen uit.

Welke zijde moest toen de Reformatie kiezen, die van de overheid of van de Wederdoopers?

Indien zij met Luther zeide, dat de ketterij een geestelijk ding is, dat men niet geen zwaard ter neder houwen kan, dan kwam zij bij de overheid in verdenking. Dan laadde zij den schijn op zich, alsof zij het met de Wederdoopers eens was, alsof zij ook in beginsel de overheid en den eed en den oorlog bestreed. Dan liep zij zelve gevaar, om evenals het Anabaptisme met het zwaard te worden uitgerooid en gedood.

Daarentegen, als de Reformatie de zijde van de overheid koos, dan kon zij niet handhaven, wat Luther eerst had gezegd, dat ketterij alleen met het Woord Gods bestreden en overwonnen moest worden. Dan moest zij op hare schreden terugkeeren en in de ketterij een staatsmisdadig zien.

Dit was het groote probleem, waarvoor de Hervorming sedert 1526 gesteld werd. De keuze was moeilijk. Aarzelend en schoorvoetend werd de stap gedaan. Maar Luther zelf besliste ten gunste der overheid, en de gansche Reformatie volgde hem.

De Middeleeuwsche gedachte van de eene Christenheid, de principiele tegenstelling met het Anabaptisme, de erkenning van het Goddelijk gezag der overheid drongen haar, om dezen weg in te slaan.

Men kan deze keuze bejammeren. Men kan wenschen, dat de Hervorming, aan haar uitgangspunt getrouw, het probleem in anderen zin had opgelost. Men kan vermoeden, dat zij, indien zij van allen overheidssteun afgezien en alleen op Gods Woord vertrouwd had, nog rijker in vrucht en zegen zou geweest zijn. Maar toch mag men het oog niet sluiten voor het ontzaglijk gevaar, waarin de Reformatie verkeerde. Als zij in die tijden vol ernst tot de overheid was gekomen en gezegd had, dat het Anabaptisme, wijl eene ketterij, niet vervolgd mocht worden, dan had zij de kans beloopt om niet alleen de overheid tegen zich te krijgen, maar — wat veel meer zegt — om haar onderscheid van het Anabaptisme uit te wisschen, haar eigen beginsel in den stroom der meeningen te verliezen en het werk, dat zij begonnen had, weder geheel ongedaan te maken.

Natuurlijk, niemand kan zeker zeggen, hoe het gegaan zou zijn, als de Reformatie anders beslist had. Maar zij stond toen voor het probleem, zij zag de moelijkheid en het gewicht ervan in, en zij koos, niet ineens en met volle overtuiging, maar langzaam en met bezwaar, de zijde van de vervolgende overheid.

Er kwamen nog overwegingen van ondergeschikten aard bij, zooals bijv. het feit, dat de Anabaptisten soms in staatkundigen zin aan oproer zich schuldig maakten en dus, afgedacht van alle ketterij, voor de overheid schuldig stonden. Maar deze gaven toch den doorslag niet. Vóór het optreden der Wederdoopers in Munster was de richting der Reformatie reeds lang beslist. Ketterij was ook naar hare overtuiging eene misdaad, die burgerlijk strafbaar was.

En toen eenmaal deze richting ingeslagen was, toen ging men natuurlijk hoe langer hoe verder. Hetzij, gelijk in Duitschland, het volk zich schikken moest naar den godsdienst der overheid, of, gelijk in Zwitserland, de overheid zich voegen moest naar de belijdenis der kerk — het kwam op hetzelfde neer: staat en kerk, hoe onderscheiden ook, waren ten nauwste vereenigd. Burgerchap in den staat en lidmaatschap der kerk vielen saam.

Totdat de brandstapel, die den 27 Oct. 1553 in Genève voor Servet werd opgericht, aan velen de oogen weer opende en voor de gevolgtrekking van het aanvaarde beginsel terugschrikken deed.

Van dien betreurenswaardigen dag dateert de kentering. Calvijn verdedigde zich wel en velen namen het voor hem op. Maar de verdediging ging van een gevoel van schaamte vergezeld. De theorie was op de spits gedreven en daardoor in hare onhoudbaarheid ten toon gesteld. En de historie, bepaaldelijk in de Gereformeerde landen, leidde hoe langer hoe meer tot de conclusie, dat de ketterstraf voor geen toepassing vatbaar was.

BAVINCK.

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

XXIX.

EENDRACHTIGE VERHEERLIJING GODS.

Van hoe groot gewicht de eensgezindheid onder de broeders is, teekent de omstandigheid, dat de apostel Paulus haar de gemeenten toewenschte, en niet ophield haar er toe te vermanen.

Deze vrucht der genade Gods toch is van groote beteekenis. Immers is zij voorwaarde, vereischte tot eendrachtige verheerlijking Gods. Dit blijkt uit wat Paulus Rom. 15: 5 en 6 zegt in de woorden: doch de God der lijdzaamheid en der vertroosting geve u, dat gij eensgezind zijt onder elkander naar Christus Jezus, opdat gij eendrachtelijk, met éénen mond, moogt verheerlijken den God en Vader van onzen Heere Jezus Christus.

Zoo wil de apostel de eensgezindheid met eene heilige bedoeling. Hierop moet met nadruk gewezen. Eensgezindheid wil haast iederen; men behoeft nog geen Christen te zijn om haar begeerlijk te achten. Elk droomt op zijn tijd een zoeter droom van den algemeenen wereldvrede mede; het: vrede op aarde! dat de engelen eens zongen, maakt soms het hardste hart zacht en week. Maar waarom begeeren de meeste menschen de eensgezindheid? Enkel om het gemak en genot aan haar verbonden. Aan den lieven vrede willen rustlievende of zachtzinnige menschen zelfs de waarheid en het recht wel ten offer brengen. Eene heilige drijfveer zit er achter hun lust aan eensgezindheid niet. Maar met Paulus stond het beter. Hij heeft met zijn verlangen naar de eensgezindheid onder de broeders de verheerlijking Gods op het oog. God wil eendrachtig, als uit éénen mond, door zijne kinderen verheerlijkt worden; maar hoe zullen zij uit éénen mond zijnen lof verkondigen, zoo zij niet één van hart onder elkander zijn? Als Paulus genade voor ons begeert, eindigt hij niet in ons, maar in Gods belang, te weten, in Gods eere. Dat teekent zijn heiligen zin; heilig toch zijn wij, als wij Gods op zichzelf gericht leven medeleven, met Hem willende zijne verheerlijking als slotsom van alles.

Waarom wil God »eendrachtig» verheerlijkt worden? Beantwoorden wij deze vraag met eene andere. Als een koor van zangers u een welkomstlied toezong, zoudt gij dan willen, dat ieder zong op den tijd, uit den toon, en in de maat, als hem behaagde? Wat een onwelluidend gezang zou dat zijn! Inplaats van de ooren te streelen zou het ze verseuren. Zal hun gezang ons lieflijk zijn, dan moeten zij het samen eens zijn, om elkander met hun zingen in de hand te werken, saam gehoorzamende aan den gemeenschappelijken leider. Zoo moeten de velen zingen als zong er slechts één,

VOLKSNOODEN.

Zal de vrijmaking van School en Kerk nu eindelijk aan de beurt komen?

Zóó wordt in meer dan éenen kring gevraagd.

Wat het Centraal Comité van Antirev. Kiesverenigingen heeft besloten, daarvan is nog niets openbaar geworden. Dat Comité kan dan ook slechts een voorstel ontwerpen. De Kiesverenigingen moeten beslissen.

De Liberale Unie heeft dezer dagen hare Algemeene Vergadering reeds gehouden: waarom toest de Antirev. Deputaten-vergadering? Die Unie vergadert elk jaar: waarom hooren we van Deputaten-samenkomst van Antirev. Kiesverenigingen alleen in een Verkiezings-jaar? En waarom gaat in zoo'n Deputaten-samenkomst bijna al de tijd heen met lange openingredevoeringen en 't voorleggen van gesneden brood of zelfs geheel toebeide boterhammen? Voor frissche, gansch vrije, gedachtenwisseling was tot nu toe bijna geen tijd of gelegenheid. Een beslissing als in de „Unie“, n.l. een urenlange debat over een niet-aanname van een voorstel van het Bestuur, het Centraal Comité, is in 't afgetrokken zeker wel mogelijk te denken, maar niemand die zulks verwacht.

Dát — moet anders worden.

De Antirev. Kiesverenigingen en de A.-r. kiezers moeten eindelijk vrij worden, en kloek. Niet bandeloos, maar vrij. Niet eigenzinnig, maar zelfstandig denkend en oordeelend.

Een der oorzaken van de zwakte, kleurverbleeking en verbastering der Antirev. partij in 't gemeen, is deze, dat 3, 4 jaren lang het bestuur, althans de leiding, der partij in de handen is van een mysterieus Comité, dat als een Chineesch Keizer verborgen blijft voor 't oede volk, en metterdaad de leiding overlaat aan de redactie van een dagblad, hetwelk — door de kleine pers wordt gevolgd en bijna algemeen als de regel en toetssteen van getrouwheid aan beginsel en partij wordt beschouwd. Wat de Kiesverenigingen doen in die 3, 4 jaren? Zeker vele goede woorden zeggen over brave zaken; maar van een poging tot arbeid aan de oplossing van de vraagstukken betreffende vrijmaking van kerk en school, van school en kerk, blijkt niets, letterlijk niets. En de „sociale kwestie“, die alles schijnt te beheerschen, komt ook geen stap verder?

In dat opzicht mag wel worden geklaagd: de dood is in den pot! Of vergis ik mij? Mocht onze vreeze worden beschaamd! Mochten de Antirev. partij en de Vrij Antirev. partij te zamen eindelijk wakker worden, en den moed grijpen om in de bres te gaan staan voor deze vrijheid! Hoort gij het dan niet, ziet gij het niet, hoe de behoefte aan en begeerte naar Staatshulp voor de Christelijke school toeneemt bij de Besturen, en niet minder bij de onderwijzers? Hoe de Christelijke school dagelijks armer wordt aan geld en aan geest...? En ziet en verstaat gij er dan ook niets van, dat deze woelende en wassende stroom de vrijheid der Kerk in gevaar zal brengen? In den boezem van de Geref. Kerken is nu reeds het leunen op „de gemeenschap“ — zooals de socialistischen zeggen — in vollen bloei. Alsof het zoo maar 'n ets is, laten Gemeenten, zelfs van meer dan één predikant, en die volstrekt niet alleen geringen naar de wereld onder hare leden tellen, zich „bulpbehoevend“ verklaren, dienen zichzelf als zoodanig aan, zien vreemd op als deze of gene daarin iets afkeurenswaardigs vindt. Zoo went men spoedig aan de zijpaden en kromme wegen.

Wat meent gij: zal die gaarne-hulpbehoevendheid, die begeerte om de lasten op andermaats schouders te schuiven, niet van zelf leiden tot het begeerlijk achten van geldhulp uit de Staatskas ook voor den kerke-dienst? Al is de school een ander terrein dan de kerk, bijna alle argumenten, waarmede men de subsidie voor de school heeft goedgepraat, gelden, en sommigen nog beter, voor de kerk. Alleenlijk argumenten zijn het niet; verleideijke redenen, vjgebladeren, vruchten van verzwakt geloof en moewordende zelfverloochening, en vreeze voor den machtigen vijand met zijn rijkvoorzien staatsbuidel....

Zijn de Ger. Kerken niet reeds in gevaar van staats-subsidie? Heb ik niet gehoord of gelezen zoo iets van staatshulp, ook in geld, voor de Zending in Indië? Immers een kerkelijke Zending, de medische Zending inclusief? Onder leiding en verzorging van eene Ger. kerk, en ten slotte (of van meet af reeds) voor rekening van al de Geref. Kerken in Nederland?

Ai mij, indien al ons drukke Practicisme en Showisme op politiek en sociaal gebied, al de talentvolle gaven en ijervolle acties, eerlang uitloopen op verlies van het kostelijkste goed van een waarlijk Christelijk volk: de vrijheid van kerk en school, een kleinood, door God aan het Nederlandsche volk in den schoot geworpen, door de vaders en moeders van '34 v.v. met zoo groote zelfverloochening gekweekt, en met toenemende zelfbe-

wustheid gewaardeerd, en verkozen boven de schatten van een staatskerkachtig Egypte!

Hoe men 't wende of keere, en wat men ook meene te kunnen aanvoeren tot verdediging en aanprijzing, het is en blijft zóó als de Heere Jezus heeft gezegd: Niemand, vooral niet een Christelijke school, en allerminst een kerk, kan twee heeren dienen.

„Gij kunt niet God dienen en den Mammon.“ En dat ieder, die „geld trekt“, dient en dienen moet — wie kan dat in ernst ontkenen? Men kan dan wel zich aanstellen als vele dartele dienstmeisjes in deze dagen, die geen muts meer op het hoofd dulden, of althans dit „teeken van dienstbaarheid“ tot zoo klein mogelijke afmeting herleiden — maar de zaak blijft wat ze is: dienstbaar is niet „vrij“. En wie geld ontvangt uit de Staatskas, wordt aan die kas dienstbaar, en is in gevaar van allerlei onaangename en schadelijke dienst-verrassingen.

De red. van het „Gereformeerd Volksblad“, Ds. Renkema, heeft overgenomen wat wij in No. 3 schreven in het artikel: Wanneer zal tegen dit drukkend onrecht de strijd worden aangeboden? Ook hij acht het noodig, dat het nu eindelijk eens ernst worde met deze volksbelangen en volksnooden. Ziehier, wat Ds. R. op de aanhaling onzer woorden laat volgen.

„Gelijk uit het bovenstaande blijkt, wil ook Prof. Lindeboom, dat er nu eens ernstig zal worden gestreden voor de vrijheid van school en kerk. Wat wij over dit punt onlangs geschreven hebben inzake de Staats-subsidie, is dan ook met instemming door hem overgenomen.

Wij hopen zeer, dat het hierbij niet blijven zal. Met al haar zwijgen over Art. 168 heeft de Anti-revolutionaire partij niets gewonnen. Voortdurend wordt zij door Bronsveld c. s. en door de Chr.-Historische partij den volke voorgesteld als de belangster der Ned. Herv. kerk. Zoo blijft aldoor de Christelijke politiek in Nederland in het kerkelijk moeras vastzitten.

Is nu eindelijk de tijd er niet rijp voor om deze netelige kwestie tot een goed einde te brengen? Wij onderschrijven dat laatste woord, die hoogst gewichtige vraag.

Zullen ook andere pers-mannen deze zaak in overweging nemen, een antwoord op deze „brandende vraag“ geven? En wat kan en moet er gedaan worden om het vooropzetten van dit belang bij de komende verkiezing te bevorderen, en daardoor eene, anders niet onwaarschijnlijke, verzwakking van ijver en strijkracht te voorkomen?

L. LINDEBOOM.

Politieke Beschouwingen.

Reeds wezen wij er verleden week nog even op dat de toestanden in Zuid-Afrika een weinig ingewikkeld waren geworden en, mede door het knippen van den censor, niet gemakkelijk naar werkelijkheid te begrijpen. Thans is er een weinig meer licht gekomen. De inval in Portugeesch gebied schijnt niet waar, of slechts geveinsd geweest te zijn en op Swazieland gemunt. Van de groote schoommaak naar 't Oosten van de Transvaal kwam niets. Wel drong French enkele commando's van Botha met verlies van wagens en mannen achteruit. Wel liet de laatste verleden week een bijna gelukten aanval doen op Smith-Dorrien bij Bothwell, waarbij de Engelschen over de honderd man verloren. Maar weldra zijn de Burgers weder in de hoogere en gemakkelijker te verdedigen berg-ruggen — en de schoommaak der Engelschen gelukte zoo weinig, dat de Burgers achter hun rug nog tamelijk krachtig konden optreden. Nogmaals is niet alleen Modderfontein, bij Johannesburg, door de Burgers na een heet gevecht vermeesterd, maar ook de spoorweg naar Natal, bij Grijlingstad en Vlaklaagte tweemaal opgeblazen, de trein overwonden, leeggehaald en omgeworpen. Of de Burgers onder Botha in Zuid-Oostelijk richting door Vrijheid in Natal zullen vallen of gedeeltelijk Noord-Westwaarts naar Pietersburg terugtrekken om hun Regeeringszetel te beveiligen tegen een mogelijke handstreek der Engelschen uit Pretoria — is nog niet doorzichtig.

Ook in den Vrijstaat konden de Engelschen den toestand niet machtig worden. Tevergeefs zochten Knox en anderen, de Wet op te houden bij zijn tocht naar 't Zuiden. Boven Bloemfontein leed Crewe bepaald een neerlaag in de Tabaksbergen, waarbij hij heel wat volk en een stukje geschat met een gedeelte van het konvooi verloor, en 't andere deel zich slechts reddden kon door haastig naar Bloemfontein terug te trekken. Hieruit blijkt, dat het commando, dat de Wet daar in 't Noorden achterliet, onder wien ook, inderdaad goed wordt aangevoerd en gelukkig strijdt. Want ook de spoor naar Pretoria werd onbruikbaar gemaakt. Intusschen konden de Engelschen de Wet niet vasthouden. Hoe ze ook de driften (overgangen) van de Oranjerivier (grensscheiding tusschen Vrijstaat en Kaapkolonie) hadden ondermijnd (f) of versperd, een weinig West van Norvalspunt trok de Wet er Zondagochtend over en Zuid-West op Philipstown aan. Zóó althans berichten, Dinsdag, de Londensche bladen algemeen. „Naar 't schijnt werd het tyd dat de dappere thans in de Kolonie verscheen. De zaken schoten daar blijkbaar niet op. Wel waren de kolonisten den Burgers zeer sympathiek, maar van algemeen bijvallen is in de verste verte geen sprake, helaas. Men durft het blijkbaar niet aan. En wij erkennen nogmaals dat 't voor hen dubbel moeilijk is. Doch jongeren onder de kolonisten voegden

zich bij hunne strijdende broeders, maar niet genoeg. Zal dit nu, nu de overwinbare de Wet hun tegemoet snelt, anders worden? Wij hopen het van harte, en spoedig ook. Want de drie commando's, die reeds tot aan Kaapstad, ja aan den zee kant gekomen waren, zijn van lieverlede — zonder juist veel te verliezen — heel wat naar 't Noorden teruggetrokken. Of dit uit zwakte, dan wel uit tactiek is, weten wij niet. Maar dat het den Engelschen bemoedigt, is zeker. Voor de pest die aan Kaapstad kwam, zal het toch wel niet zijn, al erkennen wij, dat deze bezoeking niet licht te rekenen is. Indien God deze roede wilde gebruiken zouden de slagen ingrijpender zijn voor de Engelschen dan door de beste Boeren-commando's. De krijg eischte in Jan. toch reeds 3500 man Engelschen.

De Heere regeert. Hij is met hoogheid bekleed!

Voorts eischen de toestanden in Spanje meer onze aandacht. De toestand blijkt ernstig, vooral omdat de liberale pers, die in de Carlistische beweging van onlangs naast de Regeering stond, nu tegen haar kiest en duidelijk laat blijken de Regeering onverbeterbaar te achten. Zelfs de bedaarde Sagasta wordt onrustig.

Het schijnt dat het volk althans voor een deel, de tegenwoordige reactionaire Regeering moede is. Zij bracht niets dan rampen over het vaderland, zegt men.

Uit Saragossa, Salamanca, Granada, Reus, Valencia, Valladolid, Madrid enz. komen berichten van oproeren. Hier en daar werd gevochten en er vielen reeds verscheiden gewonden. „Leve de Vrijheid“ en „Weg met de Jezuiten“ zijn de algemeene leuzen der betoegers. De menigte trachtte hier en daar zelfs kloosters in brand te steken, het rjtuig van den nuntius werd in de straten van Madrid met steenen geworpen, de politie-commissaris moest om zijn leven te redde in een huis vluchten.

Volgens de berichten volgen de troepen nog steeds hunne bevelen op, doch een bewijs voor het wantrouwen der Regeering is wel, dat haar optreden ons veel zwakker lijkt dan bij de Carlistische onlusten.

In Valencia, Saragossa en Salamanca is de staat van beleg afgekondigd.

De Imparcial veroordeelt zeer het optreden tegen den nuntius, maar merkt tevens op, dat het volk lang is getergd. Andere bladen zeggen nog erger dingen. Openlijk verklaren zij het huwelijk van de prinses, op a. s. Donderdag voor een nationale ramp. De studenten willen geen vacantie om, naar ze zeggen, een zoo'n betreuningswaardig feit te vieren.

Italië zal weer een nieuw Ministerie krijgen. De Koning Victor Emmanuel heeft eindelijk iemand gevonden om een nieuw Ministerie samen te stellen. Het is Zanardelli, „het oer-type van een liberalen dogmatist en advocaat“, zooals een courant opmerkt. Uit deze benoeming blijkt 's Konings voornemen de conservatieve en reactionaire tradities van Pelloux noch de water-en-melkachtige politiek van Saracco voort te zetten. De Koning wil hervormingen. Voor wij verder hierover spreken is het beter eerst af te wachten of Zanardelli in zijn moeilijke taak om een Ministerie samen te stellen slaagt. Zóó is de toestand, dat dieven, naar uit Rome wordt gemeld, de schandelijkheid begaan in de grafombe van Koning Humbert door te dringen en de kostbaarheid n, die zich daar bevonden, weg te nemen. Het gestolene moet een waarde hebben van 25000 fr.

De Fransche kamer heeft de behandeling der Vereenigingen-wet voorloopig gestaakt, daar Waldeck Rousseau, de eerst- Minister, nog steeds het bed moet houden.

Bij de behandeling der begroting in den Franschen Senaat kwam de Buitenslandsche politiek ter sprake. Graaf d'Anunay sprak over China en keurde Engeland's houding af tegenover Transvaal, terwijl de heer Gavreau voor Frankrijk's rechten op de kust van Newfoundland opkwam. Minister Delcassé gaf den heer Gavreau gelijk.

Betreffende China, zeide de Minister, dat Frankrijk er naar streefde in China den normalen toestand van zaken te herstellen. Het zou het streven der Regeering zijn zoo spoedig mogelijk de troepen terug te trekken, wanneer China de voorwaarden heeft ingewilligd. De Chineesche kwestie toonde dat Frankrijk en Amerika hetzelfde beoogen en ook dat het verbond tusschen Frankrijk en Rusland bij den dag in kracht toeneemt.

De heer Peytral was over 's Ministers woorden zoo voldaan, dat hij hem dankte voor de uitstekende wijze waarop de Buitenslandsche staatkunde was geleid. Aan dezen lof knoopte hij een vraag vast, n.l. of de Engelsch-Duitsche overeenkomst ook de overeenkomst tusschen de Mogendheden in een of ander opzicht raakt. Op deze vraag antwoordde Delcassé dat hij van de bedoelde overeenkomst niets meer wist dan hetgeen publiek is gemaakt.

Het Belgische Parlement beleefde Maandag een teekenend incident, dat nogmaals duidelijk toonde, dat de rechterzijde van geen legerhervorming wil weten. De clericale afgevaardigde Woeste, Delbeke, Verhaegen en Helleputte traden uit de commissie voor legerhervorming. Helleputte diende namelijk een voorstel in, waarbij volle vertrouwen werd uitgesproken in de Mogendheden, die België bij verdrag be loofd hebben te beschermen. Het doel van dit voorstel was natuurlijk, om, werd het voorstel aangenomen, te kunnen verklaren, dat legerhervorming dan ook eigenlijk onnoodig is, wjl België zijn weerbaarheid niet behoeft te verhoogen.

Het voorstel werd afgestemd en toen verklaarden bovengenoemde heeren uit de commissie te treden.

NOORDTJII.

DE KERKEN OF DE VEREENIGING.

Met dit opschrift doelen we op de Geref. kerken in Nederland en de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Geref. grondslag.

Het komt mij voor, dat het noodig is deze tegenstelling eens met name te maken en met nadruk te doen uitkomen.

In het huidige geschil gaat het toch niet om de vraag of de Theol. vorming der a.s. leeraren zal staan bij Dr. Kuyper of wel bij Dr. Bavink. Dit moge niet zonder betekenis zijn. De hoofdkwestie is het volstrekt niet.

Ook deze beide uitnemende mannen gaan straks ieder op zijn tijd naar Gods bestel heen. De kerken gaan door tot in de verre afgeslachten.

Ook gaat het niet tusschen de Theol. School en de Vrije Universiteit of haar Theol. Faculteit in beider huidige vorm van bestaan.

Niemand toch zal durven beweren dat de Vr. Universiteit, ook in hare verhouding tot de Geref. kerken, nu juist is, wat ze wezen moet. Zelfs hare vurigste voorstanders zullen dat niet aandurven.

Ook zal niemand durven beweren, dat de Theol. School in haren tegenwoordigen vorm nu juist is, wat ze wezen moet, zoodat er aan verandering of wijziging zelfs niet mag worden gedacht. 't Zou ook al te dwaas zijn, dat te beweren.

Het gaat niet om bepaalde personen, van hoe groote betekenis deze ook mogen zijn. Evenmin gaat het om of tusschen de beide inrichtingen van onderwijs en opleiding in haren huidige vorm, al spelen ze uitteraard thans in het geschil een gewichtige rol.

De door ons gevreesde en bestredene „Maccoviansche richting“ met haar dor Scholasticisme is dan ook slechts een bijkomende kwestie, zij het dan ook in den samenhang der toestanden van geen klein gewicht. Al werd die kwestie op den dag van morgen bevredigend opgelost, waardoor we in dezen in onze vrees verrassend en verblijdend beschaamd en gerustgesteld werden, dan bleef toch de hoofdkwestie, waarom het eigentlijk en principieel gaat, evenzeer ahangig.

Het gaat niet om Dr. Kuyper of Dr. Bavink, alsof die partijhoofden zouden zijn. Wie dat meenen of insinueeren slaan de plank glad mis.

Het gaat in laatste instantie niet tusschen Vrije Universiteit en Theol. School in haren huidige vorm, al zijn deze als van zelve nauw in het geschil betrokken.

Het staat en gaat tusschen de kerken zelve en de Vereeniging voor H. O. op Geref. grondslag. Elk voor zich vraagt het beslissende zeggenschap over de Theol. Professoren, die met de opleiding zijn belast.

De Vereeniging meent voor hare School en Professoren dat zeggenschap te moeten handhaven. De kerken eischen hetzelfde voor zich op met niet minder kracht en klem.

Zoo staat de kwestie. Daarom gaat het. In gewijzigden vorm en onder andere omstandigheden is het dezelfde kwestie, die terstond na de Dordtsche Synode 1618/19 belijnd en scherp losbrak tusschen de kerken enerzijds en de Staten van Holland anderzijds. Toen stond het tusschen de kerken en de Staten van Holland.

Nu staat het tusschen dezelfde Geref. kerken en de Vereeniging voor H. O. op Geref. grondslag.

Toen tusschen Geref. kerken en Geref. Staten van publieke kwaliteit. Nu tusschen dezelfde Geref. kerken en een Geref. Vereeniging van particuliere aard.

In dat laatste ligt het verschil, en wel een aanmerkelijk verschil. Of dit het gevaar thans minder groot maakt voor de kerken of ook de oplossing gemakkelijker, bespreek ik thans niet.

In het wezen der zaak is het dezelfde kwestie. De kerken trachten toen tegenover de Staten, naar het woord van Dr. Kuyper „haar geestelijke hoogheid over de professoren met hand en tand vast te houden.“ In zijn debat met Dr. J. J. van Toornbergen reeds ten jare 1879 heeft Dr. K. dat duidelijk en met klem van redenen aangebond. *)

De kerken hebben toen het pleit verloren. Tot schade voor kerk en Theologie. De Staten der Provincie en de Curatoren der Universiteit wilden van „die geestelijke hoogheid“ der kerken op het terrein hunner School niets weten. Zij lieten de kerken bij monde van hare Synoden beklag op beklag indienen, maar handhaafden ondertusschen eigen hoogheid en opperzeg en de kerken konden al klagende toezien.

Ligt misschien thans de oplossing in een gesamenlijk gezag of in een gedeeld zeggenschap? Sommigen schijnen dat te meenen. Als ik het wel heb, is met name „Hollandsch Kerkblad“ in dezen nog al optimistisch. Doch houdt een gedeelde hoogheid, juist, omdat ze gedeeld is, niet op hoogheid te zijn? De „geestelijke hoogheid“ over de professoren zochten de kerken der 17de eeuw „met hand en tand vast te houden“ tegenover de Geref. Staten of Overheden van haar tijd. De Geref. kerken van onze tijd kunnen en mogen niet nalaten inzake de professoren met de opleiding harer leeraren belast, datzelfde te doen tegenover de Geref. Vereeniging voor H. O. van heden.

Zoo staat de kwestie, op en top, helder en klaar.

D. K. WIELENGA.

*) p. 36. De Leidsche Professoren en de Executeurs der Dordtsche Nalatenschap door Dr. A. Kuyper.

Pas deze vergelijking thans toe. Meent men waarlijk, dat men God zou kunnen verheerlijken met een door tweedracht verontreinigd hart? Broeders, die niet eensgezind zijn, zijn elkander tot een ergenis, dat is, zij hinderen en beletten elkander in den dienst Gods. Zij dooven den Geest in elkander uit, den Geest, wiens vuur de offers onzes lofs ontsteken moet, zullen zij opklommen naar boven. Reine harten slechts kunnen heilige werken doen. Als de harten door twisting beroerd zijn, kan men wel bidden en zingen, maar 't is een koud en vleeschelijk werk, Gode noch mensch aangenaam.

Staat het alzo vast, dat er eensgezindheid moet zijn, zal men Gode een heilig offer kunnen aanbieden, ook van Gods zijde is het onmogelijk, dat een loffoffer aangenomen zou worden, dat niet eendrachtig wordt gebracht.

Er zijn vele redenen voor. Vooreerst is het onmogelijk, omdat God van ons slechts in gemeenschap met Christus' lichaam gediend wil zijn. Als gij u op uzelf plaatst, o mensch, u afscheurende van uwe broeders, zult gij ondervinden, dat gij bij God niet welkom zijt, al bracht gij ook het kostbaarste offer mede. God kent u in uwe enkelheid niet; Hij kent slechts Christus, en diens geestelijk lichaam, de gemeente; wilt gij dan met Hem gemeenschap hebben, zoo moet gij in liefde met Christus, en diens lichaam vereenigd zijn. Indien wij dan onder elkander verdeeld zijn, zoodat wij zonder innerlijke, misschien zelfs wel zonder uiterlijke gemeenschap aan elkander tot God gaan, kunnen wij niet tot Hem komen. Aangenaam zijn wij Hem slechts, als wij lichaamsgevoel voor Hem verschijnen, wjl Hij ons in vereeniging met Christus' geestelijk lichaam aanschouwen wil, dat is met Christus, die zonder zijn geestelijk lichaam niet gedacht kan worden. Er ligt zulk een heilig beginsel ten grondslag aan Jezus' bevel om ons met onzen broeder te verzoenen, vóór wij onze gave op het altaar leggen. In onzen scheurzieken, aan „splitzucht“ lijdenden tijd, is de herinnering aan deze dingen meer dan ooit noodig. Men predike het van de daken, dat onze eenheid met Christus bezegeld moet worden in onze eenheid met elkander, zullen wij van God behandeld worden als zulken, die van Christus zijn. Want alle stoornis in de gemeenschap met de leden, brengt stoornis in die met den Vader, wjl zij stoornis brengt in de gemeenschap met Christus, buiten wien God geene gemeenschap heeft met ons.

Voorts wil God ons slechts als vrucht van Christus' werk voor zijn aangezicht zien. Om dit te beseffen, bedenke men, dat Hij aan Christus opgedragen heeft om vrede te maken tusschen de menschen; daarom is zijn naam ook: Vredevorst. In dit opzicht zou Hij het werk des Satans te niet doen; deze toch had in 's menschen binnenste het gif van zijn eigen haat tegen den mensch uitgestort, en elk mensch tot een hater van zijn naaste gemaakt. Moeilijk was deze heilige opdracht; een bloed schepsel kon ze zelfs niet vervullen. God zelf had ze, om zoo te spreken, verzaard, doordien Hij in godsdienstig opzicht het menschedom in twee helften gescheiden had, en in de Mozaïsche wet een „middenmuur des afscheidels“ tusschen hen beiden opgericht, waarover de Jood niet heenklommen mocht en de Heiden niet heenkomen wilde, zoodat de natuurlijke vijandschap er eene godsdienstige door werd. In de gemeente, inzonderheid daar ter plaatse, waar Jood en Heiden, in Christus geworden als tot éenen mensch, alle verschil vergeten, samen God verheerlijken, wordt het zichtbaar bewijs gegeven, dat Christus het raadsel van den vrede heeft opgelost. Daardoor wordt de gemeenschap der heiligen iets van hooge betekenis voor den hemel zelf; zij is als een spiegel, waarin gezien kan worden, wat macht het bloed en de Geest van Christus hebben, om vrede te maken op aarde, ja, om te doen, wat van allen denkenden mensch onmogelijk werd geacht. Waan dan niet, o mensch! dat uw lof tot den Vader opklommen zal, zoo gij, door uwe tweedracht ene schaduw werpt op het werk van Christus, als ware dit werk niet, of slechts ten halve geschied. Want wie den Zoon niet eert, eert ook den Vader niet. Laat ons dan weten, dat God slechts dan van ons geprezen worden wil, als Christus wegens ons geprezen wordt.

Neemt daarom elkander aan — zegt de apostel. Misschien moeten wij eenigen tegenzin overwinnen, eenig ongelijk dulden, eenig meeningsverschil aanaanderen, eenige zwakte toegeven, eenige koelheid verdragen, het zij zoo. Maar zal de wetenschap, dat God niet aan zijne eere komt, tenzij wij het doen, ons niet prikkelen om het te doen?

v. ANDEL.

Ingezonden.

Mijnheer de Redacteur!

Mag een eenvoudig lid der kerk U een plaatsje in de *Bazuin* vragen voor een vraag en een opmerking?

Een vraag aan Prof. Wielenga, naar aanleiding van een tweetal zinsneden in zijn „Dordt over Maccovius” in uw vorig nummer. Daarin toch merkt ZH Gel., na Maccovius in zijn werk en optreden te hebben voorgesteld en de behandeling zijner „zaak” door de Dordtsche Synode te hebben beschreven, in verband met Dr. A. Kuyper Jr.'s oordeel over dezen man op:

„Feit is evenwel, dat dezelfde Maccovius en dat wel om dezelfde reden, waarom hij in het midden der Dordtsche Synode is berispt en vermaand, te midden der Theol. Faculteit der Vr. Un. is geprezen en gekroond.”

Hoe gevaarlijk voor de gezonde levensontwikkeling der Geref. kerken is dan toch die Dr. A. K. Jr.! Maar hoe gevaarlijk ook die Vr. Un. te midden van welke Theol. Faculteit enz. . . .

Niet waar, zoo concludeert ge? Maar neen, enkele regels verder bidt de geachte schrijver de broeders er niet telkens de *Vrije Universiteit* tusschen te schuiven.

Zie, hoe rijmt zich die aanval — ten rechte of ten onrechte, dat beoordeel ik niet, — met die bede?

Een eenvoudige opmerking voorts.

De Theol. School is de School der kerken. De Vrije Universiteit staat daar geheel buiten en is slechts aan die kerken verbonden met een band, die elk oogenblik kan verbroken worden, zoo hooren en lezen we in den laatste tijd meermalen.

Formeel misschien juist. Maar metterdaad?

Laat hen, die geroepen zijn, voor de belangen der Theol. School te waken, ernstig bedenken, dat in de Geref. kerken den broeders en zusters het hart warm klopt voor hunne Vrije Universiteit, gesteund door hun gaven, door hun gebed.

En dat aanvallen, als boven aangehaald, ook al zijn ze gedeeld door de daarop volgende „bede” slechts ten gevolge kunnen hebben, dat de Theol. School te minder door de Brs. en Zrs. wordt gesteund en de vrede en eenheid der kerken wordt geschaad en bedreigd.

In onzen tijd, waarin de ontwikkeling van de ongoddelijke wetenschap op haar verschillend terrein zoo dringend om versterking onzer Gereformeerde Universiteit roept — in onzen tijd heeft ze, dacht me, meer behoefte aan — en recht op — steun en waardeering dan aan bestrijding door de mannen van naam onder ons.

Nu de Universiteit bij het Gereformeerde volk te signaleren als eene, in wier Theol. Faculteit vrijelijk een man als Maccovius wordt geprezen en gekroond, en dies gevaarlijk is, — of althans het ernstig gevaar dreigt het te worden, — voor de kerken — en straks haar weer aan te vallen, omdat ze nog al geen Medische Faculteit heeft, en nog een te zwakke Juridische en Literaire . . . .

Och, binde de Koning der kerken ons meer en meer den nood en ernst der tijden en de roeping der kerken te dien opzichte op het hart!

Dat worde meer en meer *aller bede*. Hoogachtend,

Uw Dienste, Dr.,

H. B. WEJLAND JR.

Amsterdam, 5 Februari 1901.

Boekaankondiging.

Handleiding tot vorming der zangstem door A. Kuijpers, leerars in stemvorming en spraak te Amsterdam. Amsterdam 1901.

De gunstige ontvangst, die aan de „Handleiding tot stemvorming en vloeiend spreken” in zoo ruime mate te beurt viel, deed de geachte en bekende Schrijfster besluiten, om deze Handleiding tot vorming der zangstem te bearbeiten, als vervolg op het eerst verschenen werkje. Mej. Kuijpers gaat uit van de theorie, dat spreken zingen en zingen spreken, muzikaal spreken is. Alle stemorganen bewegen zich bij spreken en zingen op dezelfde wijze. De uitspraak der letters en klanken moet bij het zingen daar blijven, waar zij sprekende gevormd zijn. Het onderscheid bestaat alleen daarin, dat bij het zingen de stembanden sterker gespannen worden en daardoor een grooter aantal periodieke trillingen maken. Deze theorie wordt op heldere wijze toegelicht en in praktische oefeningen toegepast. Beoefenaars van den zang zullen met dit werkje ongetwijfeld evenveel winst kunnen doen, als een reeks van sprekers uit het eerste boekje van Mej. Kuijpers nut hebben getrokken. Het zij hun allen van harte aanbevolen!

De *Holbeconer*. Een verhaal uit den tijd der Hervorming, door J. Keuning. Groningen, Jan Haan 1900.

Alwat de geschiedenis der Hervorming in de Zuidelijke Nederlanden ons verhaalt van vervolging, gevangenis, pijniging, verbranding of ontvluchting van de aanhangers van het nieuwe geloof, wordt ons door een heer Keuning in het voorbeeld van eenige mannen aanschouwelijk voor oogen gesteld. Het is de oude en toch altijd weer aantrekkelijke geschiedenis. De Schrijver heeft deze ingekleed in een romantisch gewaad, dat er soms al te phantastisch uitziet, maar misschien daarom velen te meer behagen zal, en aan allen een denkbeeld geven kan van wat onze vaders voor hun geloof en vrijheid hebben overgehad.

Zuid-Afrika's Vertrouwen. Rede uitgesproken te Amsterdam en te Nijmegen door Dr. H. D. van Broekhuizen, pred. te Pretoria. Amsterdam, G. D. Bom 1900.

Gaarne bevelen wij dit tijdwoord van den bekenden predikant Van Broekhuizen met warmte aan. Het is een woord naar aanleiding van Gen. 50: 20, en getuigenis van een diep gevoel voor het lijden en den strijd der Republieken in Zuid-Afrika, en van een sterk geloof in 's Heeren macht en trouw. Dr. Hoedemaker schreef er een kort inleidend

woord voor. De opbrengst strekt geheel, om deze preek in Zuid-Afrika op ruime schaal te verspreiden en om Boeren-vrouwen en -kinderen in de beide Republieken te ondersteunen. De uitgave werd geheel belangeloos door den heer Bom bezorgd. En de prijs is 25 cents. Mogen daarom velen een of meer exemplaren van deze preek zich aanschaffen.

De *Haagsche Zendingbode* onder redactie van Dr. J. A. Cramer, predikant te 's-Gravenhage. 's-Gravenhage, W. A. Beschoor.

Deze Zendingbode, die den naam van blaadje met dien van bode verwisselde, gaat thans zijn vierden jaargang in. Het blad, dat eens per maand verschijnt en jaarlijks één gulden kost, is geheel aan de Zending gewijd. In het eerste nummer van dezen jaargang plaatste Dr. Cramer een ernstig, opwekkend woord, om den Zendingstijver aan te wakkeren. Hij hoopt, dat de 20e eeuw in Zendingstijver hare voorganger niet overtreffen zal. Wij hopen dit met hem, en wenschen van harte, dat alle Christelijke kerken en genootschappen in ons vaderland en daarbuiten met elkander zullen wedijveren, om het evangelie van Christus te prediken aan alle creaturen.

BAVINCK.

ADVERTENTIËN.

Getrouwd:

B. J. VAN DAN BOSCH

EN

A. M. KROODER

die, ook namens de Familie, hartelijk dank betuigen voor de betoonde belangstelling.

ZWOLLE,

GRONINGEN, 7 Februari 1901.

Zoo de Heere wil en zij leven,

hopen onze geliefde Ouders

Johannes Pieffers

EN

Beetje Keuker

op Dinsdag 19 Febr. 1901 hun

25-jarige Rechtvereeniging te herdenken.

Hunne dankbare kinderen.

DEDEMSVAART,

13 Febr. 1901.

Heden overleed zacht en kalm, in de vaste overtuiging van een zalig ontwaken, onze geliefde Vader, de heer

D. W. de Boer,

in den ouderdom van bijna 78 jaren.

Het leven was hem Christus en het sterven gewin.

Namens de wederzijdsche Kinderen,

W. DE BOER

HOLLUM-AMBLAND,

28 Januari 1901.

De Heere heeft onzen broeder en mede-opziener

H. Ouendag Tzn.,

60 j oud, opgeroepen uit ons midden, en doen ingaan in het huis des Vaders, waar vele woningen zijn. Onz-n beminden en gewaardeerden broeder weder te zien in de vreugde des Heren” is onze hope en onze troost.

Ontferme God zich over de weenende Gade en D.chter, en wone Hij in het midden der gemeente.

Namens den Kerkraad der Geref. Kerk, J. VAN GOOR, Pr.

J. HOLSTEIN Pzn., Scr. HARLINGEN, 4 Febr. 1901.

Heden ontsliep onverwacht, in de hope des eeuwigen levens, onze geliefde en zorgdragende Morder

Ettje Boersma,

Wed. van S. ERINGA, in den ouderdom van ruim eenenzeventig jaren. Zwaar valt ons dezeslag, doch het vertrouwen, dat zij gegaan is naar haar Heiland, troost ons in dit smartelijk verlies.

F. ERINGA.

W. ERINGA—KRIJGSMAN.

L. ERINGA.

M. ERINGA—HELDER.

W. DIJKSTRA.

A. DIJKSTRA—ERINGA.

DE WILP,

10 Februari 1901.

In een

reeds jaren gevestigde zaak wordt iemand gevraagd, die genegen zou zijn twee duizend gulden te storten. Voor nadere inlichting is correspondentie of persoonlijke conferentie gewenscht. Brieven onder No. 684 aan het Bureau dezer.

Te Amersfoort.

Met 1 Mel gevraagd in een Geref. gezin eene **finke zindelijke dienstbode**

van goede getuigen voorzien. Loon naar **bekwaamheid**. Brieven franco **P** Uitgever van de *Bazuin* te KAMPEN.

DIENSTBODE.

Gevraagd met 1 Mel of vroeger een **finke dienstbode**.

Loon 80 à 85 Gld.

Adres Mej. G. SMILDE, Zadelstr. 18 UTRECHT.

STEENWIJKER

BEDDENFABRIEK,

opgericht in 1889

Gezuiverde, Gewasschen en Gestoomde nieuwe Veeren.

Citchen, Wollen en Moltondekens en Bedtijken in alle soorten.

Linnen Bedtijken met Koorden gemaakt 2 persoons 1 bed, 1 peluw, 4 kussens f 7, f 9, f 12, franco thuis. Van f 7 en f 2 ruim 1 m. 42 c., van f 12 1 m, 50 c. en die van satijntijk ook 1 m. 42 c

No. 1 **Het nieuwe Reclamebed** 2 pers. w.o. een Wollen, een Citchen, een Moltondeken, 50 pd. fijne veeren. geen grooten, 1 tijk gelijk bovenstaande en een overtrek voor bed en peluw, voor f 35,—.

Een extra 2-pers. Bed, waarin 42 pd veeren, kost ook nog f 35, en f 40, f 45, f 50, f 60, f 70.

Een satijntijk w.o. bed, peluw en 2 kussens, ook met koorden, van welke kleur men verlangt, 10/4 breed, prima overtrek voor bed en peluw f 3,20, geheel gere d, een losse linnen tijk met fijne blauwe streepjes, 80 cent per el 1,60 Cm. br. franco thuis.

Wie nu een van deze koopt, ontvangt voor f 2,— 2 halve matrassen toe. **VEEREN** à 35, 40, 50, 60, 70, 80, 100, 120 en 150 cent het pond.

Prima zuivere Kapok. Wie nu een **Kapokbed** verlangt, ontvangt een 2 pers. bed, peluw en kussens, Satijntijk en 1 wollen- of fantasiedeken 1 gewatteerde en 1 moltondeken en overtrek voor bed en peluw, voor f 25.

Ieder Bed wordt in een kist verpakt. Er is nog nooit e-nige aanmerking gemaakt.

Met aanbeveling,

J. KETEL Rz.,

Z/z. Markt, Steenwijk.

P.S. Veeren tot in de fijnste soorten voorradig. rembours, vrij zicht en monsters Gratis.

Puik gemengd kippenvoer per H. L. f 3,50, Rogge en tarwe voermeel 50 K. f 2,55, Voerrogge per H. L. f 2,60, en f 3,10 Licht voermeel, fijne zemelen, de baal 40 Kilo f 1,40 wordt na ontvangst van postwissel franco verzonden. Rembours niet franco 5 zak 5 ct., 10 zak 10 ct. goedkooper per furaagehandel.

E. BIJMOLT, zaakgehandel. GRONINGEN.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is ter perse:

FEESTSTOFFEN

DOOR

J. BAVINCK

Predikant der Gereform. Kerk te Kampen.

(voor het Paaschfeest.)

64 bladz. (4 vel) zijn reeds verkrijgbaar. Het geheel zal D. V. voor Paschen compleet zijn. Wie dit eerste gedeelte wil ontvangen, gelieve zich aan te melden bij zijn gewonen Boek of den Uitgever ZALSMAN te KAMPEN.

Het vervolg wordt dan bij verschijning spoedig gezonden.

** Bij JAN HAAN te Groningen verscheen:

Jesus' Levenswoorden, aan het kruishout gesproken. Zeven leerreden over de Kruiswoorden, door D. FELIX.

V. D. M. te Roden. Prijs 60 cent.

Door eene buitengewone gelegenheid ben ik in het bezit van eenige Ex vad Spreuken voor de Keuken

DOOR

J. DE LIEFDE.

oorspronkelijke uitgave. 92 bladz.

Dit geestig geschreven boekje van den bekenden genialen schrijver wordt, zoolang de voorraad strekt, aangeboden voor 25 cent franco p. p. na ontvangst van dit bedrag, terwijl alle Boekb. bestellingen aannemen.

KAMPEN. ZALSMAN.

Amsterdamsche Hypotheek-Waarborgmaatschappij

gevestigd te AMSTERDAM.

Maatschappelijk Kapitaal f 500.000,- (volgestort). Waarborgfonds f 400.000,-.

Commissarissen: A. H. GUISBERTS, M. VAN EMMERIK, Jhr. Mr. L. E. M. VAN BENNINGHAUSEN TOT HERINCKHAVE, P. B. BRUIJN VAN ROZENBURG, B. CUPERUS, Ph. J. Baron VAN HEEMSTRA, K. F. LUDWIG, Jhr. Mr. C. L. RENDORP, Jhr. Mr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN, E. C. SUERMONT.

Commissie van controle: C. HELLINGMAN, N. GROENENDIJK. Directeur: E. F. BLASE.

Voor zoover de voorraad strekt, zijn onze niet uitlootbare gewaarborgde 4 pCt. Hypothecaire Obligatiën in stukken van f 1000,—, f 500,— en f 100,— verkrijgbaar ten kantore der Mij. en bij hare vertegenwoordigers, tegen den koers van 99½ pCt.

DE DIRECTIE.

Alom verkrijgbaar

Het Jaarboekje

VOOR DE

Gereformeerde in Kerken Nederland.

voor 1901. 40e Jaarg. 30 cts.

Behalve gewone Kalender, Markten en Watergetijden, bevat het een zoo volledig mogelijke Kerkelijke Statistiek, opgave Jongel.- en Jonged.-vereenen, en Zondagsscholen. In het boeiende Mengelwerk zijn bijdragen van Ds. A. van der Sluys, W. S. Veltman, J. P. Tazeelaar en anderen.

ENKUIZEN. P. VAN DER SLUYS.

Bij ZALSMAN te KAMPEN verscheen in 1899:

Het Recht der Kerken

EN

de Vrijheid der Wetenschap.

DOOR

Dr. H. BAVINCK.

45 cent.

Alle Boekb. namen bestellingen aan, en bij toezending van het bedrag wordt het franco verzonden.

Voor 90 Centen franco thuis: een Geïllustreerd, in Stempelband gebonden

Degelijk Boekwerk

(naar keuze uit negen onderstaande Boeken), en een

Bijbelsche Scheurkalender

voor Oud en Jong.

bewerkt door H. KARSEN te Amersfoort, voor het jaar 1901.

1. STOWE. De Negerhut.
2. WETHRELL. De Wijde Wijde Wereld.
3. CUMMINS. De Lantaarnopsteker.
4. FANNIE EDEN, Moederloos.
5. " " Wiens Kind.
6. " " Wonderbare Leiding.
7. " " Niemand's Liefding.
8. " " Meer dan Goud.
9. " " Alleen Gebleven of de Weezen van de Dennenhut.

Tegen inzending van Postwissel groot 90 Centen, met vermelding van het nummer van het gekozen Boek, verkrijgbaar bij den Uitgever

C. MISSET te Doetinchem

Beste boeken voor een prijsje.

JOHAN OWEN.

Verhandeling aangaande den Heiligen Geest.

Onveranderde Uitgave volgens 1746. 4° formaat, 720 bladzijden fraai uitgevoerd op zwaar papier. Prijs f 3,75. Uitg. DONNER, nu f 2,50.

JUSTUS VERMEER.

VERZAMELING VAN OEFENINGEN.

Onveranderde Uitgave 4° formaat, 705 bladzijden, fraai uitgevoerd op zwaar papier. Prijs f 3,75. Uitg. DONNER, nu f 2,50.

R. M. M'CHEYNE,

HET LEVEN EN DE

NAGELATEN GESCHRIFTEN.

Uitgegeven door ANDREW A. BONAIT, met het portret des schrijvers. Uit het Engelsch vertaald Derde druk, 762 bladzijden. Gedruckschriften, Brieven, Leerredenen, Proeve van Schetsen, Andere Stukken, Liederen Zions, Ter nagedachtenis. Prijs f 3,50. Uitg. SWAAN, nu f 2,50.

R. M. M'CHEYNE.

LAATS E VERZAMELING,

bestaande uit verschillende Leerredenen en Bijbellezingen door hem in den loop zijner herdelijke bediening gehouden. Getrouwd uit het Engelsch vertaald door E. GERDES. Tweede druk. Prijs f 3,50. Uitg. SWAAN, nu f 2,50. Men zende postwissel met opgave van het verlangde boek, om het per omgaande post franco te ontvangen van ZALSMAN te KAMPEN.

Bij den Uitgever G. F. CALLENBACH te Nijkerk verscheen:

„De Chineesche kwestie”

van Henri Borel,

besproken door

Dr. J. R. CALLENBACH.

Prijs f 0,30.

Voor verprijding bij getallen vragende prijsopgaaf.

Wie zich wenscht aan te schaffen een

Christelijk Gedenkboek,

OF

opmerkingen en overdenkingen

VOOR

Iederen dag des jaars,

met een voorbericht van

Ds. C. C. CALLENBACH

groot 80, 440 bladz.

traafte druk,

zende postwissel groot 80 cent

aan ZALSMAN te KAMPEN, om dit boek

franco te ontvang-n.

Men kan het ook bij zijn gewonen

Boekb. bestellen.

Gereformeerd Gymnasium,

te Amsterdam.

Sedert de vorige opgave ontving de Vereeniging voor Voorbereidend Universitair Onderwijs de volgende giften:

AMSTERDAM: A. v. B. f 1, J. W. f 1, J. Pa. K. f 1, G. J. B. f 2,50, J. H. W. f 3,50, J. F. v. d. W. f 1, A. F. W. f 1, D. A. H. f 1, H. B. f 1,50, H. P. f 1,50, L. H. G. f 10, B. E. f 1, E. R. f 1,50, mej. E. J. F. f 3, mej. E. F. f 2,50, wed. D. B. f 2,50, wed. H. f 2,50, mej. H. M. W. f 1, wed. L. K. v. M. f 1,50, W. I. S. f 2, Dr. P. W. M. f 10, H. G. v. L. f 5, H. A. v. d. M. f 1, W. J. K. 2. KAMPEN: D. d. J. f 1, E. v. f 0,50, T. R. f 0,50, L. S. J. B. f 2, N. N. f 0,25, C. W. f 1, Prof. L. L. f 1, mej. E. S. f 1, H. J. V. f 1, M. P. E. L. R. v. f 1, B. T. B. f 1, H. J. W. f 1, BLOKZEL: P. B. C. f 0,50, A. F. f 0,50, T. K. f 1, P. d. L. J. f 0,75, F. W. f 1, L. K. f 1, G. W. T. f 0,50, C. D. f 1, R. V. f 0,75, J. A. f 1, C. N. f 1, J. D. f 1, R. N. f 1. STEENWIJK: B. v. N. f 1, W. V. f 1, S. d. B. f 1, R. N. f 0,50, D. M. f 1, P. G. v. E. f 1, Geb. v. E. f 1, J. J. K. f 1, A. L. f 0,50, wed. A. f 1, wed. H. H. f 1, Gez. J. V. f 0,50, VOLLENHOVE (Stad): J. R. D. f 0,50, J. v. E. f 0,50, L. Z. f 0,50, J. O. f 0,50, Gebr. V. f 1, J. K. f 0,50, S. E. f 0,25, E. v. H. f 0,50, J. v. H. D. f 1, L. Z. f 1, S. D. f 0,50, E. S. f 1, L. v. G. f 1, J. J. f 0,50, W. v. d. S. f 0,75, B. v. N. f 1, wed. E. 0,50, wed. d. V. 0,50, VOLLENHOVE (Ambt): wed. H. L. f 0,50, wed. D. L. f 1, wed. G. J. v. B. f 1, W. v. d. L. f 0,50, E. B. J. f 1, E. J. v. B. f 0,50, E. v. H. W. f 1, G. B. f 1, J. R. R. f 1, J. L. f 1, W. L. f 2, G. W. f 1, H. A. f 1, H. R. f 0,50.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bijdragen, waarover per quitantie wordt beschikt.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

A